

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1941 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till svenska vall- och mosskulturföreningen jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

1:o.

Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen. Under punkt 97 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 194,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 59 av herr *Sköldén* och herr *Nilsson, Bror*, likalydande med II: 67 av herr *Carlsson* i Bakeröd, vari hemställts, att riksdagen, utöver av Kungl. Maj:t föreslagna anslag, för budgetåret 1941/42 ville tilldela svenska vall- och mosskulturföreningen ett anslag av 4,600 kronor att användas för höjande av dyrtidstilläggen till föreningens tjänstemän från i statsverkspropositionen föreslagna 25 procent till 30 procent av grundlönen;

2) I: 60 av herr *Svedberg m. fl.*, likalydande med II: 98 av herr *Sandberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen, utöver av Kungl. Maj:t föreslagna anslag, för budgetåret 1941/42 ville tilldela svenska vall- och mosskulturföreningen ett anslag av 11,500 kronor att användas för avlöning och reseersättning till föreningens konsulent i myrodling och vallkultur för Norrland;

3) II: 97 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen, för budgetåret 1941/42, till bedrivande av undersökningar rörande skogsbetets ekonomiska värde ur jordbrukssynpunkt i mellersta och norra delarna av vårt land, ville bevilja svenska vall- och mosskulturföreningen antingen ett extra anslag av 18,000 kronor eller rätt att erhålla motsvarande medel på sätt som av lantbruksstyrelsen föreslagits från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samt från viss del av anslaget till bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, får utskottet hänvisa till dessa.

Förevarande anslag, vilket enligt beslut av 1937 års riksdag (prop. nr 249; r. skr. nr 289) avsågs skola utgå med 189,000 kronor om året under en period

av tre budgetår, har uppförts med, för budgetåret 1938/39 94,500 kronor — avseende verksamheten under första halvåret 1939 — för budgetåret 1939/40 198,800 kronor och för budgetåret 1940/41 185,000 kronor. Härjämte har för sistnämnda budgetår anvisats ett anslag å 25,000 kronor till Särskilt bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för anskaffande av konstgödselmedel. Beträffande användningen av de för innevarande budgetår anvisade anslagen hänvisas till statsloggaren sid. 633.

I särskilda av *lantbruksstyrelsen* med utlåtande den 24 oktober 1940 överlämnade skrivelser har *styrelsen för svenska vall- och mosskulturföreningen* hemställt om statsanslag till föreningen för nästa budgetår. I anledning av förslag av föreningens styrelse om anvisande av 218,440 kronor till föreningens ordinarie verksamhet, 9,000 kronor för vissa luftskyddsanordningar och reparationsarbeten samt 25,000 kronor för anskaffande av konstgödselmedel har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att förstnämnda anslag, vilket borde sammanslås med anslaget för anskaffande av konstgödselmedel, för nästa budgetår måtte uppföras med 238,800 kronor ävensom att för sagda budgetår måtte anvisas ett särskilt anslag å 9,000 kronor till svenska vall- och mosskulturföreningen för vissa reparationsarbeten m. m. *Lantbruksstyrelsen* har uttalat, att den anslagsberäkning, som nu framlades, med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden icke borde utgöra någon norm för anslagsbeviljandet för tid efter budgetåret 1941/42.

Rörande föreningens och *lantbruksstyrelsens* anslagsberäkningar må nämnas följande.

Föreningens ordinarie verksamhet. Det av föreningens styrelse äskade bidraget till föreningens ordinarie verksamhet innebär i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår en höjning med 33,440 kronor. Föreningen har till en början anhållit att få komma i åtnjutande av samma anslag som för budgetåret 1939/40 eller 198,800 kronor. Ökningen i medelsbehovet härutöver, eller med 19,640 kronor, utgör skillnaden mellan ett flertal höjningar och minskningar i föreningens utgiftsstat. Höjningar föreslås sålunda *dels* med 4,700 kronor för uppräknings av dyrtidstillägget åt tjänstemännen från 15 till 20 procent — vilken höjning ansetts böra vidtagas redan under innevarande budgetår men på grund av anslagets nedsättning icke kunnat ske — *dels* med 8,890 kronor för uppräknings med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna av dyrtidstillägget från 20 till 30 procent, *dels* med 4,550 kronor för löneförbättring åt 7 tjänstemän med 500 kronor för var och en jämte 30 procent dyrtidstillägg därå, *dels* med 500 kronor för ett ålderstillägg åt en avdelningsföreståndare, *dels ock* med 600 kronor för personligt lönetillägg till 2 korrespondenter. *Lantbruksstyrelsen* har motsatt sig höjningarna för ålderstillägget åt en avdelningsföreståndare samt för löneförbättringen åt 7 tjänstemän. Höjningen av dyrtidstillägget har förordats av *lantbruksstyrelsen*, som emellertid tillika föreslagit, att, där avlöning överstege 700 kronor för månad, dyrtidstillägg icke borde utgå å överskjutande del av avlöningen. Enligt *lantbruksstyrelsens* mening mötte icke hinder att beräkna dyrtidstillägg å personliga lönetillägg. *Lantbruksstyrelsen* har hemställt, att 213,800 kronor måtte anvisas för nu ifrågakörande ändamål.

Anskaffande av konstgödselmedel. Föreningen har för ändamålet hemställt om ett belopp av 25,000 kronor. *Lantbruksstyrelsen* har

tillstyrkt denna framställning. Styrelsen har emellertid ansett, att beloppet, vilket i riksstaten för 1939/40 upptagits såsom ett särskilt anslag, för nästa budgetår borde ingå i anslaget till föreningens ordinarie verksamhet.

Vissa reparationsarbeten m. m. Det av föreningen för ändamålet begärda bidraget, 9,000 kronor, avser till ett belopp av 2,900 kronor kostnader för vissa luftskyddsanordningar och till ett belopp av 6,100 kronor kostnader för vissa nödvändiga reparationsarbeten på föreningens äldre institutionsbyggnad i Ultuna. Såväl luftskyddsanordningarna som reparationsarbetena ha redan utförts. Föreningen har för detta ändamål nödgats upptaga lån. Lantbruksstyrelsen har icke haft något att erinra mot det äskade beloppet, vilket enligt styrelsens mening borde anvisas såsom ett särskilt anslag.

Statskontoret har i remissutlåtande den 18 november 1940 uttalat, att den ytterligare förskjutning i ogynnsam riktning av det statsfinansiella läget, som inträtt under år 1940, nödvändiggjort större begränsningar i statens utgifter än som hittills ansetts böra ifrågakomma. Med hänsyn härtill vore det ofrånkomligt att söka ernå en minskning även i statens bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen. Statskontoret har påpekat, att för närvarande en befattning som kulturingenjör hos föreningen vore vakant, och med anledning därav ifrågasatt, huruvida icke med återbesättandet av befattningen kunde anstå. Härigenom skulle inbesparas 5,200 kronor jämte dyrtidstillägg. I likhet med lantbruksstyrelsen har statskontoret ansett, att utgifterna för ålderstillägg borde beräknas 500 kronor lägre än enligt föreningens förslag. Statskontoret har icke funnit sig kunna tillstyrka anväandet av medel för lönetillägg till 2 korrespondenter. Vad angår frågan om förhöjt dyrtidstillägg åt föreningens befattningshavare har statskontoret förklarat sig icke ha något att erinra mot en höjning av dyrtidstillägget från 20 till 25 procent med av lantbruksstyrelsen förordad begränsning. Enligt statskontorets mening borde dyrtidstillägg icke utgå å befattningshavare tillkommande lönetillägg. Statskontoret har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka, att vid bestämmandet av bidraget till föreningen hänsyn toges till en eventuell höjning av dyrtidstillägget till föreningens tjänstemän. Vid bifall till statskontorets förslag kunde de beräknade kostnaderna för dyrtidstillägg reduceras med tillhoppa 12,435 kronor. Liksom lantbruksstyrelsen har statskontoret avstyrkt föreningens framställning om löneförbättringar å sammanlagt 4,550 kronor till 7 tjänstemän. Enligt statskontorets uppfattning borde de i föreningens statförslag beräknade kostnaderna för resor och tryckning kunna nedsäckas från 36,000 till 25,000 kronor respektive från 16,000 till 14,000 kronor. Vissa andra utgifter har statskontoret funnit kunna nedsättas med tillhoppa 11,500 kronor. Statskontoret har framhållit, att ett genomförande av de av ämbetsverket nu förordade besparingsåtgärderna skulle innebära, att anslaget till föreningens ordinarie verksamhet för nästa budgetår skulle kunna nedbringas till i runt tal 170,000 kronor. Vad beträffar framställningen om bidrag till vissa luftskyddsanordningar och reparationsarbeten har statskontoret med hänsyn till det statsfinansiella läget ansett sig icke kunna tillstyrka densamma. Bidraget till anskaffande av konstgödselmedel borde enligt statskontorets mening alltjämt

upptagas såsom ett särskilt anslag. Bidragsbeloppet syntes dock kunna nedsättas till 15,000 kronor.

Civilförvaltningens personalförbund har i skrivelse den 19 november 1940 — med förmålan att en vaktmästare blivit uppsagd från sin anställning hos föreningen från och med den 1 april 1941 på grund av att föreningen till följd av statsanslagets nedsättning måst vidtaga vissa besparingsåtgärder — hemställt, att bidraget till föreningen för nästa budgetår måtte utmätas på sådant sätt, att vaktmästarbefattningen kunde bibehållas. *Statskontoret* har i remissutlåtande den 25 november 1940 framhållit, att i det av statskontoret i utlåtandet den 18 november 1940 tillstyrkta anslaget å 170,000 kronor inräknats avlöning för ifrågakvarande vaktmästarbefattning.

Med utlåtande den 7 november 1940 har lantbruksstyrelsen överlämnat framställning från *svenska vall- och mosskulturföreningen* om anvisande för budgetåret 1941/42 av 18,000 kronor till utförande av vissa undersökningar rörande förhållanden, som stå i samband med skogsbetets avveckling. *Lantbruksstyrelsen* har uttalat sig för att medel ställdes till förfogande men har förklarat sig vara tveksam, huruvida särskilt anslag borde äskas för ändamålet. Styrelsen har sålunda ifrågasatt, om icke erforderliga medel kunde utgå från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samt från den del av anslaget till bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m., som användes till betesförbättring.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag det icke lämpligt att i rådande läge låta den anslagsberäkning, som nu verkställes, utgöra norm för anslagsbeviljandet för tid efter nästa budgetår. Såsom framgår av det förut anförda har föreningen ifrågasatt en avsevärd höjning av bidraget till föreningens ordinarie verksamhet. En höjning, på sätt statskontoret förordat, till 25 procent av dyrtidstillägget åt föreningens befattningshavare torde få anses skälig. Emellertid bör härjämte en begränsning av dyrtidstillägget ske på det sätt, att dyrtidstillägg icke må utgå å den del av månadslönen som överstiger 700 kronor. Då höjningen av dyrtidstillägget för nästa budgetår torde komma att draga en kostnad av 9,100 kronor, synes den icke kunna genomföras utan att en ökning av statsbidraget kommer till stånd. Jag vill därför tillstyrka, att bidraget till föreningens ordinarie verksamhet höjes med sagda belopp. I övrigt anser jag mig, med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget och då vissa av föreningens utgiftsposter torde kunna nedskäras, icke kunna tillstyrka någon ökning av nämnda bidrag, vilket alltså skulle uppgå till (185,000 + 9,100 =) i runt tal 194,000 kronor. Inom detta belopp torde kunna inrymmas avlöning för den i civilförvaltningens personalförbunds skrivelse berörda vaktmästarbefattningen.

Vad angår bidraget för anskaffande av konstgödselmedel biträder jag föreningens av lantbruksstyrelsen tillstyrkta hemställan om anvisande av ett belopp av 25,000 kronor för detta ändamål. I likhet med statskontoret anser jag emellertid, att bidraget bör uppföras å riksstaten såsom ett särskilt anslag.

Vidkommande framställningen om bidrag till bestridande av kostnaderna för vissa luftskyddsanordningar och reparationsarbeten torde det av föreningen härför äskade beloppet av 9,000 kronor nu böra ställas till förfogande, då det icke synes vara möjligt för föreningen att av egna medel bestrida kostnaderna för ifrågavarande arbeten. Sagda belopp bör i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag anvisas såsom ett särskilt anslag.

I samband med den verksamhet, som genom beslut av 1940 års lagtima riksdag igångsattes för skogsproduktionens höjande i Norrland och vissa andra delar av landet, torde undersökningar, vid vilka föreningen lämpligen kan biträda, komma till stånd rörande möjligheterna att avlysa skogsbetet. Innan ny utredning igångsattes på ifrågavarande område, böra erfarenheterna rörande skogsbetet från nämnda verksamhet avvaktas.»

Vid behandlingen av de föreliggande motionerna om ökat anslag åt svenska vall- och mosskulturföreningen har inom utskottet framhållits angelägenheten av att i görligaste mån understödja föreningens betydelsefulla verksamhet. I anslutning till de likalydande motionerna I: 60 och II: 98 har uppmärksamats, att föreningen — sedan en av dess två konsulenter för Norrland den 1 juli 1940 avgått ur föreningens tjänst — på grund av uppkomna ökning av flera utgiftsposter icke ansett sig kunna återbesätta den sålunda ledigblivna befattningen. Såsom framhållits i motionerna komma därigenom de norrländska jordbruken, för vilkas utveckling föreningens verksamhet torde vara särskilt värdefull, att bli missgynnade i förhållande till andra landsdelars. Enligt vad utskottet inhämtat från föreningen torde det icke heller bli möjligt att inom den av departementschefen angivna anslagsramen för nästa budgetår återbesätta omförmälda konsulentbefattning; i stället har föreningen tänkt sig att den för Norrbottens län anställde konsulenten skulle kunna tillsvidare handha även vissa begränsade arbetsuppgifter inom det vakanta norrländska konsulentdistriktet. Då en sådan anordning synes utskottet otillfredsställande, har utskottet med hänsyn till anförda förhållanden icke velat motsätta sig den ökning av anslaget med 11,500 kronor, vilken föreslagits i nyssnämnda motioner såsom erforderlig för upprätthållandet av ifrågavarande konsulentbefattning.

Utskottet.

Vad angår motionerna I: 59 och II: 67, likalydande, om anslag för höjning av dyrtidstillägg samt II: 97 angående anslag för vissa undersökningar rörande skogsbetets värde anser sig utskottet, ehuru beaktansvärda skäl anförts jämväl till stöd för dessa förslag, dock i nuvarande läge förhindrat att tillstyrka någon medelsanvisning för angivna ändamål.

I detta sammanhang har utskottet velat giva uttryck åt den uppfattningen, att inom föreningen bör undersökas, huruvida en rationalisering av konsulentverksamheten kan åstadkommas. Enligt utskottets mening torde nämligen hittillsvarande uppdelning av konsulentarbetet på å ena sidan betes- och vallkultur samt å andra sidan myrodling kunna avvecklas och därmed sammanhängande dubblering av tjänstemän upphöra. Därigenom torde en ingalunda obetydlig besparing efter hand möjliggöras, varjämte i mån förhål-

landena det påkalla en omreglering av konsulentdistrikten skulle underlättas. Om emellertid den nuvarande konsulentuppsättningen på grund av tidigare rådande arbetsförhållanden blivit inriktad på nyssberörda specialisering och därav möter hinder för en omedelbar omläggning, som här ifrågasatts, bör likväl vid rekryteringen i fortsättningen kunna anställas konsulenter med kompetens för föreningens samtliga arbetsuppgifter. Måhända är det lämpligt, att nu förordade undersökning anknutes till en allmän översyn av arbetsuppgifterna och förutsättningarna i övrigt för föreningens fortsatta verksamhet.

Under återopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke föranlett erinran från utskottets sida, hemställer utskottet under denna punkt,

A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till de likalydande motionerna I: 60 och II: 98, till *Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen* för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 205,500 kronor;

B. att motionerna I: 59 och II: 67, likalydande, samt II: 97 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2:o.

Särskilt bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för anskaffande av konstgödselmedel. Under punkt 98 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för ändamålet anvisa ett anslag av 25,000 kronor, innebärande oförändrad anslagsanvisning.

Utskottet.

Under återopande av vad utskottet ovan anført hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilt bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för anskaffande av konstgödselmedel* för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 25,000 kronor.

3:o.

Särskilt bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för vissa reparationsarbeten m. m. Under punkt 99 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för ändamålet anvisa ett anslag av 9,000 kronor.

Utskottet.

Åberopande vad utskottet ovan anført hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilt bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen för vissa reparationsarbeten m. m.* för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 9,000 kronor.

Stockholm den 18 april 1941.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Tjällgren, Granath, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Mannerskantz, von Stockenström* och *Svedberg*; samt

från a n d r a kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Andersson* i Tungelsta, *Gustafson* i Vimmerby, *Karlsson* i Munkedal, *Carlström, Lundbom, Liedberg* och *Jacobson*.

Reservation

under punkt 1 (Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen) av herrar *Gustafson* i Vimmerby, *Karlsson* i Munkedal och *Carlström*, vilka ansett, att utskottets motivering och hemställan bort ha följande lydelse:

»Vid behandlingen av — — — (lika med utskottet) — — — vakanta norrländska konsulentdistriktet. Ehuru en sådan anordning synes utskottet otillfredsställande, har utskottet i nuvarande statsfinansiella situation och i förväntan att frågan närmare utredes till ett kommande år icke ansett sig kunna tillstyrka den ökning av anslaget med 11,500 kronor, vilken föreslagits i nyssnämnda motioner såsom erforderlig för upprätthållandet av ifrågavarande konsulentbefattning. För att emellertid omedelbart tillgodose det med motionerna avsedda syftet kan ifrågasättas, om icke föreningen bör taga under övervägande en sådan omplacering av konsulenterna tillsvidare att exempelvis konsulenten för det södra distriktet stationeras i det vakanta norrländsdistriktet, under det att arbetsuppgifterna i det södra distriktet fördelas mellan konsulenterna i de östra och västra distrikten.

Vad angår motionerna — — — (lika med utskottet) — — — föreningens fortsatta verksamhet.

Under återopande av det anförda och då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke föranlett erinran från utskottets sida, hemställer utskottet under denna punkt,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 59 och II: 67, likalydande, I: 60 och II: 98, likalydande, samt II: 97, till *Bidrag till svenska vall- och mosskulturföreningen* för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av 194,000 kronor.»
